

≡ "כתובה מוגזמת" ≡

הכתובה - לא בכל מחיר

רס"ן הרב שוהם עורקבי | רב אוגדת איו"ש

א | פתיחה

לפני מספר שנים, בבואי למלא כתובה של זוג שנדרשתי לערוך את חופתם, ביקש הבעל למלא בכתובה את הסכום: 555,555 ₪.

התקשרתי למרא דאתרא, רשם הנישואין, והוא הורה לי בהאי לישנא: "אצלנו לא כותבים סכום כזה. החתן יוכל להסתפק ב-5 פעמים 5 (קרי: 555,555 ₪)". הרהבתי עוז ושאלתי: "ואם הזוג יתעקש על סכום זה של 555,555?" ענה לי הרב: "אז אם אתה תסכים לכתוב סכום זה, לא תוכל יותר לערוך חופות בעיר שלנו".

ואכן, מעשים בכל יום שחתנים מעוניינים שייכתבו בכתובותיהם סכומים של מליון ויותר, ובפרט בעדות מסויימות, שבהן נהגו לנקוב בכתובה סכומי עתק, לפי גימטריות או צירופי מספרים, או מוסכמות חברתיות ומשפחתיות מסויימות.

ובכן האם ניתן לכתוב סכומים גבוהים בכתובה? האם יש בכך חשש הלכתי, וכיצד יש לנהוג הלכה למעשה?

ב | הסוגיה ההלכתית, ודין אסמכתא

הכתובה מורכבת משלושה חלקים: עיקר הכתובה; תוספת הכתובה; נדוניה - נכסי צאן ברזל או נכסי מלוג. השאלה שלפנינו נוגעת בעיקר לתוספת הכתובה, שאין בה סכום קבוע, אלא סכום בהתאם לרצונו של החתן.

לשון הכתובה היא לשון מחייבת:

"וקנינא מיד החתן הנזכר קנין גמור ושלם במנא דכשר למקני ביה מעכשיו כראוי וכתקנת חכמים ז"ל על כל הנזכר למעלה. וגם נשבע שבועה חמורה¹ בתקיעת כף על

1. השבועה ותקיעת הכף נהוגות בכתובות המקובלות בחלק מעדות המזרח. בשולי הדברים יש להזכיר,

דעת המקום ברוך הוא ועל דעת הנשבעים באמת לאשר ולקיים את כל הכתוב עלינו
בשטר כתובתא דא בלתי שום שינוי ותמורה ותחבולה כלל ועיקר".

אם אמנם התחייבות גמורה יש כאן, הרי שהחתן רשאי לכתוב בכתובה ככל העולה
על רוחו, והאישה תהיה רשאית לגבות את מלוא הסכום במידה והכתובה תבוא לידי
גבייה במיתת הבעל או בגירושו. מדוע איפוא יש החוששים לכך?

התשובה נעוצה בסוגיית אסמכתא. כך שנינו במסכת בבא מציעא²:

"ההוא גברא דקביל ארעא מחבריה, אמר: אי מוברנא לה יהיבנא לך אלפא זוזי. אוביר
תילתא. אמרי נהרדעי: דינא הוא דיהיב ליה תלת מאה ותלתין ותלתא ותילתא. רבא
אמר: אסמכתא היא. ואסמכתא לא קניא. ולרבא, מאי שנא מהא דתנן: אם אוביר ולא
אעביד אשלם במיטבא? התם לא קא גזים, הכא כיון דקאמר מילתא יתירתא - גוזמא
בעלמא הוא דקגזים".

[תרגום: מעשה באדם שקיבל שדה מחבירו לאריסות. אמר האריס לבעל השדה: אם
אשאיר את השדה בור, ולא אזרע אותה, אתן לך אלף זוז. לבסוף שאיר האריס שלי
ממנה בור ועבד בשאר.

אמרו חכמי נהרדעא: הדין הוא שיתן האריס לבעל השדה שלש מאות ושלושה זוז
ושליש (דהיינו: שליש מהסכום עליו התחייב אם יוביר את כל השדה).

רבא אמר: הבטחת האריס לשלם לבעל השדה אלף זוז אם יוביר, הינה אסמכתא,
הבטחה של גוזמא, ואסמכתא לא קונה, שהרי מעולם לא התכוון לקיים הבטחתו
ולשלם.

מקשה הגמרא על רבא: במה שונה מקרה זה ממה ששנתה משנתנו, שאם הבטיח
האריס שאם יוביר את השדה ישלם כפי מה שהיתה השדה ראויה להצמיח, שחייב
לקיים הבטחתו?

מתרצת הגמרא: במקרה של המשנה, לא הגזים האריס להתחייב יותר ממה שאכן
הפסיד בעל השדה. אך במקרה של רבא, מאחר שהתחייב לשלם יותר ממה שהפסיד
בעל השדה, לא היתה זו אלא גוזמא, שמעולם לא התכוין לשלם].

שהפוסקים נטו להקל בעניין זה של התחייבות מכח השבועה, מטעמים שונים:
א. בדרך כלל נוהגים שהחתן אינו נשבע בפיו, ועל כן הוי רק הודאה שנשבע, אך לא שבועה של ממש.
ב. יש לברר האם היתה תקיעת כף, וגם אם היתה, יש מקום לומר שבהתחייבות בסכום דמיוני
אינו אלא כמו הנודר מכל פירות שבעולם, שכין שאינו יכול לעמוד בזה אין הנדר חל, ויהיה תלוי
במחלוקת הפוסקים בדין תולה בתנאי שאינו יכול לקיימו.
ג. לדעת הש"ך (חושן משפט, ר"ז ס"ק כ"ז) בשם מהרי"ו, תקיעת כף מחייבת רק אם נעשתה בינו לבין
האדם שלו מתחייב ובנידוננו גם אם היתה תקיעת כף, הרי היא לא נעשתה בין חתן לכלה אלא בין
החתן לרב מסדר הקידושין.

דברי הגמרא נפסקו להלכה בשולחן ערוך³, שהביא דוגמאות שונות לכך שאסמכתא אינה קונה. בביאור עצם הדין כתב הרמב"ם⁴:
 "שהרי לא גמר בלבו להקנות".

אם כן, הקונה והמוכר יודעים שניהם שאין מדובר על התחייבות רצינית, ועל כן היא חסרת משמעות.

גם בנידון דידן, ברור לכל בר דעת שחתן צעיר אינו יכול להתחייב לסכומי עתק, שעל פי דרך הטבע לעולם לא תהיה לו אפשרות לשלם. על כן, התחייבות זו אינה אלא אסמכתא, דלא קניא. יש להעיר בהקשר זה, שדייקנו לכתוב סכום שעל פי דרך הטבע לא יוכל לצבור. מאידך, החתן בהחלט יכול לקבל על עצמו סכום גדול שיוכל לצבור במשך השנים, אף שכרגע אין ברשותו את כל הסכום. כך קבעו התוספות בכתובות⁵:

"אם רצה להוסיף אפי' מאה מנה מוסיף - תימה דעכשיו נהגו שכותב חתן לכלה מאה ליטרין אע"פ שאין לו שוה פרוטה?! דבשלמא כשיש לו הוא משעבד נכסיו לזה החוב והואיל ונתחייב אפילו נאבדו אלו הנכסים וקנה אחרים הם משתעבדים אע"פ שאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם מ"מ אדם משעבד דבר שלא בא לעולם כיון דכתב ודעתיד אנא למיקני כדאמרינן במי שמת (ב"ב קנז ע"א), אבל אותו שאין לו היאך ישתעבד נכסיו שיקנה אחרי כן כיון שלא נתחייב לה היינו דבר שלא בא לעולם?! ושאל ר"י לרבי אליהו והשיב לו, דמצינו כענין זה בפרק השוכר את הפועלים (ב"מ צד ע"ב), דתניא מתנה שומר חנם להיות כשואל ופריך במאי בדברים ומשני בשקנו מידו, משמע בכל ענין אע"פ שאין מקנה לו שום נכסים אלא שמשעבד גופו לזה החוב מעתה ולכשיהיו לו נכסים חל שעבודו".

אם כן, אדם יכול לשעבד כעת סכומי כסף גדולים שהוא עתיד להרוויח בהמשך. בבוא היום, ובמידה והאישה תבקש לגבות את כתובתה, הבעל יתחייב למכור את כל שיש לו כדי לעמוד בהתחייבות, ובלבד שאכן מדובר על התחייבות ריאלית. הלכה זו מפורשת בסוגיה בנדריים⁶, שם הפליגו חז"ל וקבעו שאדם נדרש למכור "אפילו שער ראשו" כדי לעמוד בהתחייבות שקיבל על עצמו. וסיכם המאירי שם:
 "אפילו לא ישאר לך כלום אחר נתינת הכתובה עד שתצטרך למכור שער ראשך דרך משל כדי שתאכיל אותך תתן לה".

לסיכום, התחייבות בסכום בלתי סביר היא אסמכתא. ברם, התחייבות בסכום גבוה אך ריאלי - שרירה וקיימת, והיא מקיפה ומשעבדת את כל הנכסים שיהיו לבעל בעתיד.

3. חושן משפט, שכ"ח ב'; ר"ז.

4. הלכות מכירה, י"א ב'.

5. נ"ד עמוד ב'.

6. ס"ה עמוד ב'.

ג | סילוק חסרון האסמכתא - אגב ההנאה שבאה לו

ייתכן היה לומר שכל עניין התוספת, ואפילו אינה תוספת מוגזמת, היא אסמכתא, שכן מי השוטה שמתחתן וחושב על הגירושין שבמסגרתם יצטרך לשלם?

נאמר בירושלמי בכתובות⁷:

"אף על פי שאמרו בתולה גובה מאתים כו': במה הוא מתחייב לה? לא כן רבי יוחנן ור' שמעון בן לקיש תריהון אמרין הכותב שטר חוב על חבירו בחזקת שהוא חייב לו ונמצא שאינו חייב ליתן לו רוצה הוא ליתן כמה, וליקרות חתנו של פלוני. עד כדון כשפסק מן האירוסין, פסק מן הנישואין! רוצה הוא ליתן כמה בתשמישה שהוא ערב".

בקרבת העדה מפרש את קושיית הירושלמי: "והכי פירושו: איך יתחייב בתוספת זו? הא הוי הוספה בטעות ואינה כלום". בקרבן העדה בסוגיה זו, לא פירש מהי הטעות, אבל בד"ה "במה הוא מתחייב לה", כתב: "וכן הוא לקמן פרק הנושא". כוונתו לסוגיה להלן שם⁸, ובה נידונה טעות דומה:

"הנושא את האשה ופסקה עמו כו': במה הוא מתחייב לה? לא כן רבי יוחנן ור' שמעון בן לקיש תריהון אמרין הכותב שטר חוב על חבירו בחזקת שהוא חייב לו ונמצא שאינו חייב לו, אינו חייב ליתן לו! רבי שמעון בן לקיש אמר עשו אותה כתוספת כתובה".

בקרבת העדה מפרש, שהטעות בנושא אישה ומתחייב לזון את בתה, "הא הוי תנאי בטעות, שהיה סובר שחייב לזון את בת אשתו, או שהיה סבור שלא יגרשנה חמש שנים". אם כן, הטעות היא, שסבר שלא יגרשנה חמש שנים, זו התחייבות התלויה בדבר מסופק, והרי היא אסמכתא! זו גם הטעות הנזכרת בפרק אע"פ בתוספת כתובה, כי ההתחייבות תלויה בגירושין שהיא דבר מסופק, וסבר שלא יגרשנה!

כשם שהירושלמי מקשה על שתי ההלכות הנ"ל בשתי הסוגיות, בסגנון דומה, כך גם התירוץ בשתי הסוגיות דומה: בפרק אע"פ מתרץ הירושלמי, שיש לחתן הנאה: "רוצה הוא ליתן כמה, בתשמישה שהוא ערב" ובקרבת העדה מפרש: "רוצה הוא ליתן הרבה, שבביל הנאה שיש לו מבעילה ראשונה שבעל". וכן כתב בפני משה: "ומחמת חיבת הביאה גמר ומקני".

כך גם תירוץ הירושלמי בפרק הנושא: "עשו אותה כתוספת כתובה". בקרבן העדה מפרש זאת: "דתנן לעיל בפרק אע"פ: אם רצה להוסיף מאה מנה יוסיף, וחייב ליתן לה, דמשום חיבת נישואין גמר ומקני, אף זה שחייב עצמו בשעת החופה, וגמר ומשעבד נפשיה". לסיכום, עולה מתירוץ הירושלמי בשתי הסוגיות, שההתחייבות בתוספת כתובה אינה נחשבת לאסמכתא, משום שקיימת ההנאה של חיבת חופה, ואגב הנאה זו גמר להתחייב בלב שלם.

7. ה' א'.

8. ירושלמי כתובות, י"ב א'.

אלא, שכאן יש לשאול האם תירוץ זה, המועיל לתוספת כתובה רגילה, רלוונטי גם ביחס לתוספת מוגזמת. לעניות דעתי ניתן לומר, שהיות ומדובר על חידוש בביטול דין אסמכתא, די לנו אם נקבל חידוש זה לגבי תוספת סבירה, אך לא לגבי תוספת מוגזמת.

ד | חיוב בסכום סביר כאשר התחייב בסכום מופרז

כאמור, אף שרבים מתנגדים לכתיבת סכום מופרז בכתובה, לעיתים בפועל הרב מסדר הקידושין נאות לבקשת הזוג וכותב סכום מוגזם. אם אמנם מדובר על אסמכתא, הרי שבמידה והאישה תבקש לגבות כתובתה, היא לא תקבל דבר. האמנם? בסוגיית אסמכתא שצוטטה לעיל, נאמר שאם התחייבות האריס לשלם אלף זוז במקרה של פגיעה בשדה היא אסמכתא, הרי שיש לחייבו לפחות בתשלום ”מיטבא”, כלומר השווי הריאלי של פגיעה בשדה.

ואמנם, להלכה נחלקו הרי”ף והרא”ש. הרי”ף⁹ כתב בנדון:

”ומסתברא לך דמיחייב ליתן מאי דאוביר בשוה, דלא קאמר רבא דהוי אסמכתא אלא מאי דגזים אבל שיעור מאי דאוביר לא הוי אסמכתא ויהיב ליה ... מאי דאוסוף על שיעוריה דראויה לעשות הוא דהוי אסמכתא ולא שיעבד נפשיה, אבל שיעורא דראויה לעשות דאיתא בכלל אלפא זוזי שיעבודא משעבד נפשיה ומיחייב ביה.”

הרי שלדעת הרי”ף חייב לשלם במקרה כזה על כל פנים כשיעור הריאלי. לעומת הרי”ף, כתב הרא”ש¹⁰:

”ולא הבנתי ראיותיו ... אבל הכא דאמר יהיבנא לך אלפא זוזי לא כוון אלא להגזים לא שיעבד עצמו לכלום דאי אפשר לחלק דבריו ולומר על מאי דגזים לא שיעבד עצמו ועל השאר שיעבד אלא כל דבריו כמאן דליתנהו דמי ואין כאן שיעבוד של כלום...”

הרי שלדעת הרא”ש אינו חייב כלום.

מיהו מסיים הרא”ש את דבריו שם:

”ונ”ל כדבריו ולא מטעמיה אלא כדפרישית לעיל שכיון שנהגו לכתוב בו אף אם לא כתב מיחייב לשלם מאי דאפסיד הלכך ה”נ כשתסלק דבריו העמידו על דינו וישלם מאי דאפסיד.”

בשלחן ערוך¹¹, נפסק כדעת הרי”ף:

”לא עבדה, אלא הובירה כולה או מקצתה, שמין אותה כמה היא ראויה לעשות ונותן לו חלקו שהיה מגיע לו. ואם התנה עמו: אם אוביר ולא אעביד אשלם אלף זוז, הרי זו אסמכתא ואינו חייב לשלם אלא נותן מה שראויה לעשות בלבד.”

9. בבא מציעא, ס”א עמוד ב’ בדפי הרי”ף.

10. בבא מציעא, ט’ ז’.

11. חושן משפט, שכ”ח ב’.

הרמ"א שם לא הגיה, ומשמע שלא חולק על כך. אולם, לעיל שם כתב השולחן ערוך¹²:

"המקבל שדה מחבירו, ולא עשתה, אם יש בה כדי להוציא סאתים יתר על ההוצאה, חייב המקבל ליטפל בה שכך כותב לבעל הקרקע: אנה אקום ואזרע וכו' ואעמיד כרי לפניך ותטול חלקך וכו'".

ועל כך הגיה הרמ"א:

"אפילו לא כתב כך, כמאן דכתב דמי".

נמצא איפוא שהרמ"א מסתמך על השיקול שהביא הרא"ש בסוף דבריו, שאף אם לא כתב - הרי כאילו כתב והתחייב לסכום ריאלי. אם כן, הרמ"א לא השיג על השו"ע מכוח ראשית דברי הרא"ש, ולא כתב שאינו חייב כלום (בסעיף ב'), אך השיג עליו מכוח סוף דברי הרא"ש וכתב שמתחייב כיוון שכך נהגו (סעיף א').

על כל פנים לענייננו, אין בזה נפקא מינה, שכן לשיטת הרי"ף והמחבר, גם אם התחייב בסכום מוגזם, ישלם לכל הפחות סכום סביר, ומאידך גם לדעת הרא"ש, מכיוון שכך נוהגים ברוב ככול הכתובות, לכתוב תוספת כתובה, הרי זה כמקום שנהגו לכתוב וחייב עכ"פ לשלם כמיטבא.

לסיכום, חתן שכתב סכום מופרז בכתובה, יוכל לטעון כי מדובר על אסמכתא. במצב כזה הוא יתחייב לשלם סכום סביר (ראה להלן), אך לא את מלוא הסכום שהתחייב לו.

ה | אומדנא

טעם נוסף לפטור את הבעל מחיוב כתובה מוגזמת, הוא אומדנא והנחה שהבעל כתב את הסכום המופרז לכבוד בעלמא. לעיתים קרובות המציאות מוכיחה שגם לחתן ולכלה וגם לנוכחים סביבם לא היתה אשליה שהבעל יהיה מסוגל לעמוד בהתחייבותו, וידוע לכל שהתחייבות מסוג זה חסרת כל משמעות מעשית, שכן גם אם ימכור החתן עצמו לעבד לכל ימיו, לא יוכל לעמוד בהתחייבותו זו, וכל ההתחייבות נועדה לכבוד בלבד.

בגמרא במסכת בבא מציעא¹³ נאמר, שישנם מקומות שבהם נהגו לכתוב בסכום הנדונה שבכתובה כפליים מן השווי האמיתי. רש"י שם מסביר שנוהגים כן "בשביל הכבוד". הגמרא קובעת בפירוש, שבמצב כזה הגבייה בפועל תהיה רק של מחצית הסכום, משום שברור שהסכום הכתוב הוא הגזמה. כעין זה נאמר גם בגמרא במסכת כתובות¹⁴, שכאשר החתן הוסיף חומש על השווי האמיתי "לכבוד הכלה ולחבבה", הרי שאין לחייב

12. שם, א'.

13. ק"ד עמוד ב'.

14. ס"ו עמוד א'.

בפועל בסכום שנכתב.

ובתשובות הגאונים¹⁵ כתבו, שאם אין לבעל קרקע אין משלמים תוספת, שלא כתבו התוספת אלא להשביח:

"והתוספת המפורשת בכתובה שכותבין לאחר מוהר ומתן וצבי והוסיף לה על כתובתה כך וכך, נהגו בשיבתנו אם יש לבעל קרקע משתלמת חצי התוספת, ואם אין לו קרקע אין נותנין לה מתוספת הזאת, תוספת התוספה היא ואין כותבין אותה אלא להשביח את הכתובה. וכך משפטה".

אלא שכאן יש להקשות, שכלל גדול בדין הוא שאין דנים על פי אומדנא, וכתבו הפוסקים¹⁶ שאפילו באומדנא מוכחת ביותר, כאשר הדברים נראים ומוכרחים, אין לדון על פיה. הלכה זו נזכרה בסוגיות שונות: לגבי חיובי נזיקין¹⁷, לגבי חיוב רוצח¹⁸ ועוד כהנה. אם כן, אף אם צדקו דברינו, שאומדנא ברורה היא שאין דעת החתן להתחייב, הרי שאם בפועל חתם על הכתובה, לא הולכים אחר האומדנא!

נראה ששתי תשובות בדבר:

א. ישנה אומדנא חזקה, והיא דבר שהוא אומד דעת של כל העולם, ואומדנא זו הריהי בגדר עדות. בנתיבות המשפט¹⁹ הרחיב לבאר זאת, ונראה שכך הוא גם בנידון דידן: היות שברור לכולי עלמא שההתחייבות מוגזמת, הרי זה כעין עדות שלא כתב אלא לשם כבוד, וכפי שנתבאר לעיל.

ב. עוד יש לציין, שכאשר המעשה ברור והאומדנא מבררת את כוונת עושה המעשה מצינו במקומות רבים בש"ס ובפוסקים דפשיטא להו דאזלינן בתר אומדנא דמוכח בממונות.

בגמרא בבבא בתרא²⁰ נאמר:

"הרי שהלך בנו למדינת הים ושמע שמת בנו ועמד וכתב כל נכסיו לאחרים, ואח"כ בא בנו מתנתו מתנה רבי שמעון בן מנסיא אומר אין מתנתו מתנה שאילו היה יודע שבנו קיים לא כתבן ואמר רב נחמן הלכה כר"ש בן מנסיא".

15. שערי צדק, חלק ד' שער ד' סימן ט"ז.

16. ראה, למשל, בשו"ת מהרי"ק שורש קכ"ט. וראה גם בשו"ת אבקת רוכל, פ"ז. להרחבה בנושא ראה ערך אומדנא באנציקלופדיה התלמודית.

17. בבא בתרא, דף צ"ג.

18. סנהדרין, דף ל"ז.

19. ט"ו, בביאורים ס"ק ב'.

20. קל"ב עמוד א'.

וכן פסקו הרמב"ם²¹, וכן מרן בשלחן ערוך²², וז"ל:
 "לעולם אומדין דעת הנותן אם היו הדברים מראים סוף דעתו עושים על פי האומד
 אע"פ שלא פירש".

וכן איתא במקומות רבים בש"ס, ומהן הא דאיתא בכתובות²³ בדין שטר מברחת,
 ובבבא בתרא²⁴ בדין הכותב כל נכסיו לאשתו, ובקידושין²⁵ בדין המוכר נכסיו על דעת
 שיעלה לארץ ישראל. בשו"ת הרא"ש²⁶ מנה עוד מקומות בש"ס כיוצא באלו, וכתב דבכל
 אלו הדברים סמכו חז"ל על אומדנא דמוכח לדון ע"פ אומד כאילו עדים מעידים על דבר
 זה.

גם כאן נראה לומר, שהאומדנא שלפנינו עומדת בכלל זה, והיא מברר שמעשה
 הכתיבה של סכום מופרז בכתובה לא היה בגמירות דעת ובהתחייבות גמורה.

1 | מצבים שבהם יש להמליץ על כתובה בסכום גבוה

למרות כל האמור לעיל, מצאנו מקרה אחד שבו אכן המליצו הפוסקים על כתובה
 בסכום גבוה מאוד. כך כתב הדיין הרה"ג שלמה דיכובסקי²⁷:

"לא בכל מקרה אראה סכום חריג, ככתובה מוגזמת. לדוגמא: אם משפחת הכלה
 מתחייבת לתת דירה למגורי הזוג – כפי שנהוג עד היום בישיבות מסוימות – ולפי
 המקובל נרשמת הדירה על שם שני הצדדים, הרי בודאי שראוי לרשום בכתובה
 סכום המייצג מחצית דירה. מבחינת הדין, היה ראוי באותם חוגים הדורשים דירה
 עבור החתן, כי סכום מחצית הדירה ירשם בכתובה כנכסי צאן ברזל, כדין הנכסים
 שמכניסה אשה לבעלה, או שהדירה כולה תרשם על שמה בלבד, ודין הבעל בה יהיה
 כדין נכסי מילוג – הכל לפי האמור ברמב"ם פרק טז מהלכות אישות א-ב. אלא כיון
 שמשום מה לא נוהגים כך, ראוי לפחות לכתוב כתובה המייצגת ערך של דירה או
 מחציתה. יצוין שבחוגים האמורים לעיל נוהגים לקפח את הכלה ומשפחתה באופן
 בולט – דורשים דירה מכובדת עבור הזוג, ועומדים על כתיבת כתובה מינימלית
 שיש בה 200 וזו ו-200 זקוקים בלבד, ואין בה שום תוספת. כך שבהגיע יום פקודה,
 דורש החתן את מחצית הדירה הרשומה על שמו לפי הסכם הנישואין, ומסתפק
 בתשלום הכתובה המינימלית בלבד, לפי השיטות המקילות. זהו מעשה של קפוח

21. הלכות זכיה ומתנה, ו' א'.

22. חושן משפט, רמ"ו א'.

23. ע"ט עמוד א'.

24. קל"א עמוד ב'.

25. מ"ט עמוד ב'.

26. ל"ד א'.

27. פד"ר בית הדין הגדול תיק מס' 1-24-1687.

המנשל את הכלה והוריה מנכסיה, לטובת משפחת החתן, העושה עושר ולא במשפט. בחוגים אלו, יש לדרוש בתוקף רישום סכום נכבד בכתובה המייצג לפחות ערך של מחצית דירה".

ודברי פי חכם חן.

ז | סוף דבר הכל נשמע

אתה הראית לדעת כי לכתובה מוגזמת אין תוקף, הן מצד אסמכתא והן מדין אומדנא דמוכח. ומכל מקום, כפי העולה מכל האמור לעיל, הבעל יחוייב לשלם סכום מסויים. מקובל לפסוק בבתי הדין, שמי שכתב סכום מופרז, אשתו תגבה בכתובתה סכום של 120,000 ₪ (עפ"י חישוב של 10,000 ₪ לחודש למשך שנה)²⁸, עפ"י הבנת עומק תקנת חז"ל שתיקנו כתובה כדי שהאישה לא תאלץ לחזור על הפתחים לאחר הגירושין, ונתנו לה אפשרות קיום בכבוד לפרנסת שנה באמצעות קבלת דמי הכתובה.

להלכה ולמעשה, נהוג ברוב רבנויות ישראל לאסור כתיבת סכום בכתובה למעלה ממיליון ₪, ועל כן שומה על הרבנים עורכי החופות להקפיד על הנחיות אלו, ולהנחות בדרכי נועם את הזוגות הנישאים, שסכומים מופרזים הם היפך רצון וכוונת חכמינו.

יש החרגה למקרים שבהם האישה הכניסה ממון רב או במקרה שבו רכשו בני הזוג דירה (ושילמו עליה) והדירה רשומה רק על הבעל, ואז יש לכתוב בכתובה כמחצית משוויה.

ויהי רצון שירבו שמחות בישראל.

28. כך מובא בפסקי דין רבניים רבים. וכ"כ הררה"ג שלמה דיכובסקי בפד"ר המצוטט לעיל.